

קשה לי המילה הזו – חמלה – אני מודה.

אולי כי היא מעלה זיכרונות ילדות של קריאה מאולצת בתנ"ך – מתוך אי-נעימות כלפי סבא רבא שאינו חומל. כי שם, במקורות, מופיעה המילה חמלה במובן של לחוס על האחר, לרוב לחוס על חייו של אחר.

במיילים אחרות: יש בידי החומל כוח ליטול את חייו של אחר, אבל הוא בוחר שלא לעשות כך, בוחר לחוס על האחר.

חמלה מופיעה שם רבות מצד השלייה דווקא: "... ולא תחמול עליו [זה העמלקי] ... ואם לא ברור למה מתכוון הכותב אז מיד מגיע הסבר מפורט: "... ולא תחמול עליו והמת מאיש ועד אישה, מעולל ועד יונק ..." (שמואל).

וגם כשמופיעה המילה בצד החיוב, כשבת פרעה מגלה את התיבה ורואה "... את הילד והנה בוכה, ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים הוא ..." (שמות), אני מדמיין את אחותו של הקטן מסתרת שם בסבך, מציצה בדאגה כדי לראות מה "יעשה" לו, לשבט או לחסד. הכוח בידה של בת פרעה; הפטרונות, הרשות והסמכות להחליט אם יחיה העולל או יינטש למותו.

אז אולי בשל כך לא קל לי עם המילה הזו – חמלה; כי במובנה הזה אין לה מקום בסל התרופות.

אפשר לדקדק בעזרת תרגום לאנגלית, שם המילה *com-passion* מבטאה השתתפות בסבל, *passion* לא במובן תשוקה אלא במובן הדתי-נוצרי שלו, קרי – סבלו של ישו על הצלב, כשהרישא *com* אומר "יחד", נשיאה משותפת של הסבל ההוא.

אבל למה לנדוד אל מעבר לים? את שורשה של מילה עברית אין למצוא בתרגום לשפה האנגלית אלא בשפות השמיות. בערבית, שפת אחינו, פירוש המילה תָּמַל הוא נשיאה, נשיאה של סבל, נשיאת הסבל של האחר, הריון.

העובר חסר האונים שנישא ברחם וברחמים, צרכיו מסופקים ע"י האם הנושאת אותו עד אשר יאגור כוחות ויכולות לעמוד בעצמו, להחזיק את עצמו.

עם המובן הזה של חמלה, תָּמַל, נשיאת האחר, נשיאת סבלו של האחר על גְּבִי עד שיוכל בעצמו או עד אשר ייגָּאֵל מסבלו, עם המובן הזה של המילה חמלה אני יכול להזדהות; לא לחוס על האחר, לא לרחם עליו, לא "להחליט עליו" (כמאמר הקטנים), אלא לשאת אותו.

וזה אומר בראש וראשונה להבין את צרכיו ואת מקור הסבל שלו.

ואולם, ההבנה היא תנאי הכרחי אך לא מספיק. כי חמלה מחייבת פעולה. מחייבת לפעול כדי להקל, להעביר חלק מהמשא אלי.

חמלה במובן זה, אני מאמין, אפשר ללמוד בכל זמן. אין תאריך תפוגה ליכולת ללמוד לחמול במובן הזה של נשיאת האחר בסבלו. נכון, יש כאלה שקל להם יותר, אך רובינו צריכים לתרגל את זה שוב ושוב, להתאמן בלשאול "מה מרגיש האחר הסובל? ומה לעשות כדי להקל ע"י נשיאת הסבל, גם אם חלקו, על גבי?"

ועד כמה שזה יישמע מוזר, גם במובן הזה אינני חושב שיש מקום לחמלה בסל התרופות, כאילו היא עוד אחת מהתרופות.

במובן הזה חמלה היא סל המרפא כולו.